

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Filozofická fakulta
Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Vývoj vědecko-fantastické literatury na
Taiwanu**

Development of science-fiction literature in
Taiwan

Zdeňka Marecká
Vedoucí diplomové práce: Mgr. David Uher Ph.D.

OLOMOUC 2008

PODKLAD PRO ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA:	OSOBNÍ ČÍSLO:
MARECKÁ Zdeňka	Smetanova 1364; Otrokovice	F070707

NÁZEV TÉMATU ČESKY:

Vývoj vědecko-fantastické literatury na Taiwanu

NÁZEV TÉMATU ANGLICKY:

Development of science fiction literature in Taiwan

VEDOUCÍ PRÁCE:

Mgr. David Uher, Ph.D. – ASH

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

吳岩, 呂應鐘: 科幻文學概論 WU, Yan, LU, Yingzhong: Úvod k vědecko-fantastické literatuře

PODPIS

STUDENTA:

DATUM:

PODPIS

VEDOUCÍHO

PRÁCE:

DATUM:

Prohlášení autora o původnosti zpracování

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

Olomouc, listopad 2008

Anotace

Mým cílem je pokus o zmapování postavení a vývoje vědecko-fantastické literatury na Taiwanu s důrazem na 20. století. Snažila jsem se o vytvoření stručného přehledu její historie a vlivů, které na ni působily. Zmiňuji také nejvýznačnější osobnosti taiwanské sci-fi a jejich snahu o kategorizaci vědecko-fantastické literatury. Čerpala jsem z dostupných zdrojů - tj. knižní publikace, časopisy, internet. Mou snahou byla přehledná prezentace získaných faktů.

Dospěla jsem k závěru, že přestože je sci-fi stále záležitostí několika málo nadšenců, pomalu se dostává do podvědomí řadového Taiwance, který však stále dává přednost zahraniční a filmové produkci.

Poděkování

Děkuji vedoucímu své práce za odborné vedení a trpělivost.

OBSAH

OBSAH	1
ÚVOD	2
2. POJETÍ TERMÍNU „SCI-FI“	5
3. SCI-FI NA TAIWANU	6
3.1. POČÁTKY SCI-FI LITERATURY NA ZÁPADĚ	6
3.2. POČÁTKY SCI-FI LITERATURY V ČÍNĚ	7
3.3. PRONIKÁNÍ ZAHRANIČNÍ TVORBY NA TAIWAN	11
3.4. NÁRŮST POPULARITY	13
4. POČÁTKY SCI-FI NA TAIWANU	16
4.1. LÉTA PADESÁTÁ A ŠEDESÁTÁ	17
4.2. LÉTA SEDMDESÁTÁ.....	18
4.3. LÉTA OSMDESÁTÁ	23
4.4. LÉTA DEVADESÁTÁ.....	28
5. OTEC TAIWANSKÉ SCI-FI: ZHANG XIGUO 张系国	30
5.1. ZHANG XIGUO - ŽIVOT	30
5.2. ZHANG XIGUO – SCI-FI	31
5.2.1. Časopis <i>MIRAGE</i> 《幻象》	33
5.2.2. Zhangova kategorizace sci-fi literatury	37
5.2.3. Další názory.....	40
5.2.4. <i>Ye Lihua</i> 叶李花	42
6. DVACÁTÉ PRVNÍ STOLETÍ	44
7. ZÁVĚR	46

ÚVOD

Ve své práci se pokusím nastínit postavení a vývoj vědeckofantastické literatury na Taiwanu. Zaměřila jsem se převážně na dvacáté století. Popularita sci-fi na Taiwanu je zcela rozdílná od situace v Evropě či Spojených Státech, a od toho odvisí i dostupnost – či spíše nedostupnost – relevantních zdrojů. Čerpala jsem především z internetu a z knihy *Úvod do vědeckofantastické literatury* «科幻文学概论» od Wu Yana 吴岩 a Lü Yinzonga 吕应钟 .

Nesnažím se zde o kritickou studii, ale pouze o prezentaci získaných faktů. Ráda bych se pokusila objasnit vlivy působící na taiwanskou sci-fi; na její předchozí i současný vývoj.

Obsahem první části je především postupné pronikání zahraniční sci-fi na Taiwan, postoj Taiwanců k vědeckofantastické literatuře, důvody její (ne)oblíbenosti a pozice, kterou zastává mezi ostatními žánry. Dále zmíním cesty, jimiž se obyvatelé Taiwanu seznamovali s tímto žánrem a pokusím se definovat jejího typického čtenáře. Poměrně velkou pozornost věnuji vývoji science fiction na pevninské Číně, protože věřím, že s vědeckofantastickou literaturou na Taiwanu pevně souvisí. Budu se také zabývat historií sci-fi na Taiwanu a vývojem a příčinami jeho odlišného chápání.

Druhá polovina mé práce sestává především z výčtu autorů, kteří se vědeckofantastickou literaturou zabývali ve větší míře. Věnuji se klíčovým projektům, jako jsou nejrůznější sympózia a soutěže. Podstatnou část tvoří dílo dvou klíčových osobností taiwanského sci-fi, jimiž jsou Zhang Xiguo 张系国 a Ye Lihua 叶李花. Zmíním se i o jejich vzájemných odlišnostech a názorových sporech, především pak o jejich snahách o popularizaci sci-fi na Taiwanu. Závěrem se budu

snažit o shrnutí současné situace a nastítnit možnosti budoucího vývoje.

EDIČNÍ POZNÁMKA

Při přepisu čínských jmen a názvů nakladatelství, tiskovin a děl používám mezinárodní transkripci pinyin, za níž následuje i jméno v čínských znacích a překlad. Rozhodla jsem se pro užití zjednodušených znaků, jelikož to podle mého názoru činí práci přístupnější širšímu okruhu zájemců o tuto problematiku. Při vyhledávání dalších pramenů to nepokládám za problém, neboť zmínění autoři jsou velice často řazeni mezi autory čínské, a tudíž je mnohdy snazší nalézt jejich jméno ve variantě zjednodušené. U názvu děl a některých nakladatelství, kde dosud není k dispozici všeobecně uznávaný český název uvádím svůj vlastní překlad. V ostatních případech připojuji pouze český a čínský překlad bez pinyin. Ve vyjimečných případech nebo při příliš častém opakování termínu používám pouze český překlad.

2. POJETÍ TERMÍNU „SCI-FI“

V první kapitole se budu zabírat science fiction obecně, protože rozdíly mezi ohraničením a vůbec chápáním tohoto žánru jako takového jsou nezanedbatelné, a snad i překvapivé. Stejně jako řada dalších termínů je ovlivněno odlišnými kulturními, náboženskými a politickými souvislostmi. Také se budu snažit ozřejmit předěl mezi sci-fi a fantasy literaturou a přiblížit specifické druhy vědecko-fantastické literatury jako takové.

Čínský překlad termínu „sci-fi“ prošel několika fázemi. Lu Xun 鲁迅 a Mao Dun 矛盾 spolu s dalšími spisovateli počátku dvacátého století užívali výraz kexue xiaoshuo 科学小说 vědecký román, dnes je nejpoužívanějším výrazem kehuan xiaoshuo 科幻小说 vědecko-fantastický román, což je zkrácenina výrazu kexue huanxiang xiaoshuo 科幻小说 科学幻想小说 vědecký a fantastický román (Lynn). Byl nahrazen souslovím kehuanxiang xiaoshuo 科幻想小说 vědecká fantastika (Olša, s.110). Huanxiang znamená nejenom fikce, ale také fantazie, představivost, zázrak, iluze nebo snění (Lynn). Tento termín má ale v čínštině poněkud negativní konotaci, protože fantazie často asociuje poblouznění nebo nesmyslnost (Lynn). V současnosti se používá zkrácený termín kehuan 科幻 sci-fi. Zheng Wenguang 郑文官 (1929-2003) popisuje kehuan jako druh literatury popisující souboj lidstva s přírodou v budoucnu (zhwj). Postupem času se vyvinulo

několik dalších literárních žánrů¹, které sdílejí některé znaky sci-fi literatury, ale za pravou sci-fi považovány nejsou, a proto se jimi nebudu zabývat.

3. SCI-FI NA TAIWANU

3.1. Počátky sci-fi literatury na Západě

Číňané se stejně jako ostatní národy snaží objevit prvopočátek sci-fi v co nejranějších dobách. Obecný názor ale je, že rozvoj sci-fi jako takové byl možný až s nástupem vědecko-technické revoluce a je spojen s převratnými objevy v matematice, chemii, fyzice a astronomii. Skutečný rozmach science fiction nastal až ve dvacátém století, kdy nejen vzdělaní lidé, ale i většinové obyvatelstvo mělo alespoň částečný přehled o moderní vědě. Odtud také pochází široce rozšířené přesvědčení, že hodnotná sci-fi literatura by měla především vzdělávat a že estetický zážitek je až druhotný (Lynn).

Pokud tedy pomineme prvopočátky fantastické literatury a například *Frankensteina* Mary Shelleyové, jež by se ostatně dal zařadit mezi gotické horory, nebo sociálně-politickou satiru Jonathana Swifta *Gulliverovy cesty*, pak lze o skutečné sci-fi hovořit snad až u Julese Verna, jehož dobrodružné romány obsahovaly jak element budoucnosti, tak i neuvěřitelné technické vynálezy. (*Ocelové město*, *Vynález zkázy*, *Dvacet tisíc mil pod mořem*). Populárním byl i H.G. Wells, ten však vědu užíval jen jako pomůcku k popisu, kritice a varování společnosti, například v dílech jako *Ostrov doktora Moreau*, *Válka světů*, *Stroj času*. Oba autoři patřily k prvním, kteří byli na Taiwanu překládáni, i

¹ Například výraz xuanhuan 玄幻, jímž se označuje fantastická literatura, která se snaží zaujmout co nejširší okruh čtenářů, a proto se nevyhýbá násilí a sexu, nesnaží se o propagaci vědy ani moralizaci, obecně je považována za literaturu podřadnou, psanou především pro komerční účely (zhwj).

když knihy byly často neúplné a překlady nevalné úrovně, těšily se velké oblibě.

Důležitým počinem bylo založení časopisu *Amazing stories* roku 1926, protože se věnoval výhradně science fiction. Otcem tohoto projektu byl Hugo Gernsback, často publikoval díla již zmíněných autorů – Edgara Allana Poea, Julese Verna, H.G.Wellse. V roce 1929 ztratil nad časopisem kontrolu a založil *Science Wonder Stories* (wiki-AS).

3.2. Počátky sci-fi literatury v Číně

Kořeny čínsky psané fantastické literatury sahají daleko do minulosti, záleží ovšem na tom, jak striktně je tento pojem vymezen. Taoistický spis *Lie Zi* obsahuje mimo jiné i povídku o muži, kteří stvořil robota (Huss). Lidový příběh *Chang'e Ben Yue* 《嫦娥奔月》 *Chang'e jde na Měsíc* je unikátní v tom, že Měsíc je zde pokládán za obyvatelnou planetu.

Počátkem dvacátého století vznikly nejznámější sci-fi romány, například roku 1904 *Yueqiu zhimindi* 《月球殖民地》 *Kolonie na Měsíci* a *Xin faluo xiansheng* 《新發落先生》 *Chvástání nové Prášila* z roku 1905² od Xu Nianciho 徐念慈, který pracoval pod uměleckým pseudonymem Huangjiang Diaosou 荒江钓叟 (Olša 110).

² Tělo hlavního hrdiny se během tajfunu oddělí od duše a spadne hluboko do středu Země, jeho duše pak putuje vesmírem a navštěvuje planety Solárního systému (Nevins).

Také Lao She napsal vědecko-fantastickou novelu *Mao chengji* 《貓城績》 *Zápisky z kočičího města*, což je satira na dobové poměry v Číně před invazí Japonců. Kočičí lidé jsou karikaturou Číňanů, kritizuje agresivní Japonce coby nelítostné porobitele (Olša 110). V roce 1940 pak Gu Junzheng 顾均正 (1902-1980) publikoval *Heping de meng* 《和平的孟》 *Sen o míru*. Díky vědeckému vynálezu, který umožňuje ovlivnit myšlení lidí radiovými vlnami se podaří přesvědčit agresory k ústupu. Gu Junzhenga nejspíše ovlivnila probíhající čínsko-japonská válka, propaguje vědecký pokrok a objevy (Zheng Jun).

Sci-fi jako taková byla nejspíše představena čínsky mluvící čtenářské obci Lu Xunem, který v roce 1902 přeložil dva romány Julese Verna. Byly to *Cesta na měsíc* a *Cesta do nitra země*. Napsal také esej *Yuejie luxing bianyan* 《越界旅行》 *O cestě na Měsíc*, ve které se snažil objasnit základní principy sci-fi literatury. Dalším slavným čínským autorem, jež se snažil propagovat vědecko-fantastickou literaturu na čínské půdě byl Mao Dun. Spolu se svým bratrem přeložil v letech 1917-1918 několik amerických, britských a francouzských povídek, neopomněli samozřejmě díla Verna a Wellse (Huss).

Období po vzniku Čínské lidové republiky až do začátku velké kulturní revoluce (1946-1966) se vyznačuje rozkvětem sci-fi tvorby, zejména romány pro děti a mládež. Yu Zhi (vlastním jménem Ye Zhishan 葉至善) napsal příběh o chlapci, který stráví roky uzavřen v mrazícím boxu, po rozmrazení ho čeká svět budoucnosti. Pro mládež byla určena titulní povídka stejnojmenné povídkové sbírky *Gediao bizi de daxiang* 《割调鼻子的大象》 *Sloni s užiznutými choboty*

od Chi Shuchanga 迟书昌. Popisuje chov obřích prasat, která produ-
kují abnormální množství masa. *Buke de qiju Pozoruhodná událost*
s Buke Xiao Jianhenga 消建亨 popisuje možnosti transplantační
chirurgie. Zheng Wenguang 鄭文光 (1929-2003) kromě řady románů a
povídek napsal *Cong diqiu dao huoxing* 《从地球到火星》 *Ze Země na*
Mars (1954), Tong En-zheng 童恩正 v románu *Shanhu daoshang de*
siguang 《珊瑚到上的死光》 *Paprsky smrti z korálového ostrova* (1978)
popisuje hrdinství čínského specialisty na laserové zbraně, který i za
cenu ztráty vlastního života předá svůj objev vlasti. Ye Yonglie 葉永
烈 vystudoval chemii, živil se jako scénárista a režisér populárně
naučných filmů. Jako autor sci-fi debutoval v roce 1961, další díla
vydal až po kulturní revoluci. Je znám i jako kritik a teoretik sci-fi
literatury, je autorem několika antologií čínského sci-fi (Olša 276).
Dalšími autory, kteří stojí za zmínku jsou Yan Jiaqi, Baomi, Wu Yan,
Liu Jianyhong, Wei Yahua (Olša 111).

Čínská společnost se stále ještě dívá na sci-fi literaturu skrz prsty,
pokud ovšem má o její existenci vůbec tušení. Pokládá ji za literaturu
pro děti a mládež, která ale může mít negativní vliv na jejich vnímání
skutečnosti a podporuje nezdravé a neúčinné snilkovství. Dalo by se
říct, že v jejich očích jsou detektivky, milostné romány a samurajská
dobrodružství jen o vlásek méně nevhodná. Obávají se, že četba
takovýchto děl odvádí děti od reality a ty často nejsou schopné
rozlišit mezi fantazií a skutečností. Považují ji zkrátka za nebezpečný
nesmysl, který ohrožuje tradiční hodnoty a morálku. Pro tento postoj
se vžil výraz *xiangru fei fei* 想入非非 mít hlavu v oblacích,
fantazírovat (Huss). V roce 1997 otiskl dokonce *Xiangjiang Wanbao*

《强将晚报》 *Xiangjiangský večerník* článek o třináctiletém chlapci, jehož přílišná obliba sci-fi knih a filmů pobláznila natolik, že se vydal na dobrodružnou výpravu do Afriky a až po nějaké době byl polapen policií (Huss).

Postoj čínské vlády k vědecko-fantastické literatuře je veskrze pozitivní, považuje ji totiž za vhodný prostředek k ovlivnění postoje mládeže k vědě a technice, a tím i k výchově nových fundovaných a zapálených výzkumných pracovníků a vědců (Huss). Tento předpoklad není nepodložený, řada spisovatelů zabývajících se tímto žánrem pochází z vědeckých kruhů a dosáhla ve svém oboru významných úspěchů. Australská spisovatelka Amanda Fernbach,

kteřá se zabývá převážně feminismem, zmiňuje ve své eseji *Fetishization of Masculinity in Science Fiction* případ, kdy po publikování povídky amerického spisovatele Davida W. Hilla v *Science Fiction World* vysoce stoupl zájem o problematiku ozonové vrstvy, když miliony lidí šokoval tragický příběh hlavního hrdiny a jeho rodiny do takové míry, že je to vyprovokovalo k zájmu o látky škodící lidskému prostředí (Fernbach).

Vědecko-fantastická literatura stále ještě není považována za regulérní literární žánr, ale stojí někde na pomezí literatury naučné a moralistické. Han Song 韓松, spisovatel a novinář píšící pro zpravodajskou agenturu Xinghua na konferenci v Pekingu prohlásil, že

„Sci-fi v Číně není pouze záležitostí osobní, ale je spojeno se snahou zachránit ekonomicky zaostalou zemi. Čínské sci-fi je od těch západních odlišné, protože věnuje více pozornosti inspiraci kreativity mladých lidí tím, že mezi nimi šíří vědecké

znalosti, namísto hloubání nad nejrůznějšími možnostmi budoucího vývoje“ (Fernbach).

Většina čínského obyvatelstva – až na světlé výjimky – zkrátka stále ještě nepovažuje sci-fi literaturu za literaturu v pravém slova smyslu, ale spíše za nástroj vzdělávání a osvěty. Populárně-vědecká a technická nakladatelství věnují sci-fi stále větší pozornost, ale v literárních a uměleckých kruzích zůstává zájem o ni neměnný.

3.3. Pronikání zahraniční tvorby na Taiwan

První kontakty Taiwanu s vědecko-fantastickou literaturou byly možné především díky překladům děl západních, japonských a hongkongských autorů. Technická zaostalost Číny a malé povědomí Číňanů o vědě a jejím využití této situaci přímo nahrávalo. Jak jsem již uvedla, Taiwanci science fiction nikdy nepřijali zcela za svou a stále ji považují za cizí, importovaný žánr. Vydavatelé zařazují překlady pod jiný žánr, aby tak podnítili větší zájem, a aby tak ubylo pochybovačných čtenářů.

Sci-fi na Taiwanu se v porovnání se západní literaturou objevila poměrně pozdě. V podstatě vše začalo před asi čtyřmi desetiletími, kdy v roce 1968 vyšla Huang Hajova 黄海 povídka 《潘渡娜》 *Pandora* (Collar). Obecná povědomost o taiwanské tvorbě je blízka nule, za experta se považuje každý autor povídky nebo čtenář několika knih. Odborné technické vzdělání se považuje pokud ne za předpoklad, tak každopádně za velké plus, které zvyšuje kredit autora. Všeobecně se má zato, že sci-fi přímo souvisí s vědou a že sci-fi může zpopularizovat vědu, vylepšit její obraz v očích veřejnosti a podnítit zájem o vědecký výzkum. Mýtus, že vědecko-fantastická literatura

přispívá konkurenceschopnosti země existuje ostatně jak na Taiwanu, tak v Číně (Lynn).

Veřejnost je seznámena spíše s díly zahraničních autorů a má v oblibě převážně hollywoodské velkofilmy jako *Hvězdné války* a seriály, např. *Star Trek*, *Duna* a jiné. Velkému zájmu nejen mezi dětmi a mladými lidmi se těší také vědecko-fantastické americké a francouzské komiksy a japonská maga. Tento druh četby ale není považován za sci-fi v pravém slova smyslu, ale spíše za fantasy literaturu, která má za cíl pobavení, dobrodružství a napětí.

Jak už jsem zmínila, důležitým mezníkem byl rok 1926, kdy bylo vydáno první číslo časopisu *Amazing Stories*. V roce 1926 totiž stejně jako na Taiwanu jen málokdo považoval science fiction za plnohodnotnou literaturu, ale spíše za soubor fantazie a dobrodružství. Čistě vědecko-fantastický časopis dodával přece jen jistou prestiž a naznačoval, že čtenářská základna není omezena pouze na děti a bláznivé snílky.

Science fiction získala na popularitě během první a druhé světové války, kdy bylo lidstvo seznamováno se stále výkonnějšími a ničivějšími vynálezy, válka se vedla jak na souši, tak na moři a ve vzduchu. To, co se před léty jevilo být nemožným, najednou získávalo zcela reálné obrysy, technický pokrok postupoval neuvěřitelným tempem. Byly vyvinuty účinnější zbraně, větší a rychlejší letadla a také atomová bomba. Nebylo divu, že Orson Welles rádiovým vysíláním *Války světů* způsobil oznámením invaze z vesmíru obrovskou paniku. Válka světů je vědecko-fantastický román Herberta George Wellse z roku 1898 a popisuje invazi Marťanů na Zemi (wiki-the war). Když se v roce 1947 rozneslo, že v Roswellu v Novém Mexiku havaroval létající talíř, mnoho lidí tomu také

uvěřilo. Science fiction se stala lákavější, protože provokovala k odlišnému náhledu na svět. Více autorů se pustilo do psaní sci-fi, a protože mezi nimi byli i autoři všeobecně uznávaní jako například Isaac Asimov a Arthur C. Clarke, i pohled na tento žánr se pozvolna měnil k lepšímu. Také Hollywood zareagoval a začal natáčet filmy s vědecko-fantastickou tematikou. Ze vzniklých filmů stojí ještě za zmínku alespoň Kubrickovy filmy *Doktor Divnoláska* (1964) nebo *2001 Vesmírná Oddyssea* (1968) (Olša 218).

Sedmdesátá léta zaznamenala posun k větší svobodě vyjadřování a ochotě mluvit o ožehavých tématech, jakým byla třeba sexualita nebo ostřejší kritika společnosti. Science fiction už nebyla pouze o silných neohrožených mužích bránících planetu, ale zabývala se i ožehavějšími tématy.

3.4. Nárůst popularity

Zjednoduše lze říci, že Taiwan nejvíce ovlivnily série *Hvězdných válek* a *Star Treku*, existuje dokonce i několik jejích fanklubů. Co se současných západních autorů týče, jednoznačně nejoblíbenější je Philip K. Dick (Olša 230). Fanoušci *Hvězdných válek* se se skalními fanoušky *Star Treku* nemají příliš v lásce, tvrdí totiž, že *Hvězdné války* jsou jen jakousi pohádkou pro dospělé, kdežto příběh *Star Treku* stojí na reálném základě a je plný napínavých soubojů, při kterých je použito daleko důmyslnějších zbraní než jsou světelné meče (ntu-news).

Ni Kuang 倪匡 je pro taiwanskou sci-fi nepostradatelnou postavou, jeho práci uznává jak Zhang Xiguo, tak Ye Lihua. Oba doufali, že

právě jeho knihy přivedou k žánru více fanoušků. To se sice částečně podařilo, i když valné většině se jeho styl zalíbil tak, že jsou zcela věrni Ni Kuangovým příběhům a nemají potřebu objevovat nové autory.

Ni Kuang³ se narodil v Číně v roce 1935, ale je považován za hongkongského spisovatele, protože v Hongkongu žil převážnou část svého života. V devadesátých letech pak emigroval do USA, kde jeho úspěšná kariéra pokračovala. Minulý rok se rozhodl svou spisovatelskou kariéru ukončit. Napsal přes tři stovky dobrodružných a sci-fi knih, čtyři sta filmových scénářů a řadu povídek. A mimo jiné vydal i soubor svých vědecko-fantastických *Ni kuang kehuan xiaoshuo quanji* 《倪匡科幻小说拳集》 a bojových románů 《倪匡短篇武侠小说拳集》 *Ni kuang duanpian wuxia xiaoshuo quanji* (ni kuang).

Nejznámější fiktivní postavou se stal hrdina Wisely. 衛斯理. Wesley byl původně Ni Kuangův pseudonym. Jeho knihy jsou plné záhad a tajemna, zápletku většinou vyřeší zásah mimozemské civilizace. Dotýká se témat jako klonování, cestování časem i umělé inteligence. Našel si své fanoušky nejen v Asii, ale i na Západě a řada z jeho námětů byla zfilmována. Jeho knihy jsou na Taiwanu dokonce i předmětem studia na vysokých školách, a tak si získává stále nové stoupence. Snad právě proto, že místo teoretizování prostě jen píše dobré napínavé knihy, na rozdíl od taiwanské sci-fi jeho hvězda nikdy nezapadla (Lynn).

Na tomto místě bych ráda zmínila fenomén taiwanských půjčoven knih a komiksů. Tyto půjčovny hrají v životě mladých Taiwanců velkou roli a řada z nich by si bez nich svůj život snad ani nedovedla

³ Ni Kuang je i scénáristou, např.: *Mad Monkey Kung Fu*, *Shaolin Handlock*, spolupracuje se studiem bratří Shawů.

představit. Tyto půjčovny jsou soukromé, výdělečné podniky, které velmi dobře fungují po celém Taiwanu, jen v hlavním městě jsou jich stovky, na Taiwanu pak kolem pěti tisíc. V devadesátých letech byly otevřeny první pobočky Manhua Wang 漫畫王 Krále komiksů. Za měsíční příspěvek si zde mladí Taiwanci mohli vypůjčit časopisy a komiksy, které by si jinak ze svého kapesného nemohli dovolit koupit. Největšímu zájmu se těší komiksy, romantické, detektivní romány, rytířské a vědecko-fantastické romány. V posledních letech se situace změnila, mladí lidé tato místa sice stále navštěvují, ale největší zájem jeví o počítačové hry, erotická DVD a sledování nejnovější internetové animace (Wang Jialing).

V roce 2000 vydala taiwanská vláda nařízení, podle něhož se začaly striktně kontrolovat obsahy magazínů a knih. Vláda se tak prý snaží zamezit přístupu mladých lidí ke škodlivým a demoralizujícím materiálům. Těm majitelům, kteří jsou usvědčeni z ohrožování mravnosti mládeže hrozí pokuty nebo dokonce zákaz činnosti, a tak se řada provozovatelů distancuje od veškeré literatury, kterou považuje za nevhodnou. Stále se objevuje tradiční názor, že snilkovství je nezdravé a že by se mladí měli raději věnovat studiu a přípravě na budoucí povolání. Ti, kteří by jinak četli alespoň komiksy, se tak obracejí k počítačovým hrám a filmům. Není bez zajímavosti, že již v roce 2001 taiwanský vlastník otevřel prvních dvacet poboček svých čítáren na pevninské Číně, kde se těší velkému zájmu. Na Taiwanu zase zaznamenávají rostoucí úspěch internetové kavárny. Tyto čítárny, půjčovny, kavárny jsou místy setkávání mladých lidí, které spojuje nadšení pro dobrodružství a zábavu, kterou nacházejí v knihách a komiksech.

Mluvíme-li o počátcích fantastické literatury a jejím vlivu, nesmím opomenout vliv japonského manga. Už v padesátých letech existovala

na Taiwanu „Asociace japonského komiksu“. Jejimi členy byly Taiwanci, kteří si komiks zamilovali za svých studií v Japonsku a rozhodli se jej dále propagovat i doma. Po druhé světové válce se známým stal Li Feimeng 立费蒙, který utekl z Číny s Kuomintangem ve čtyřicátém devátém roce. Pracoval pod pseudonymem Bratr Buvol 牛哥 a jeho komiksy jsou známy dodnes (Wang Jialing). V roce 1966 přišla komiksová cenzura, která byla ukončena až v roce 1971. V tomto období se taiwanští tvůrci stáhli do ústraní, ale spousta materiálů byla pašována z Japonska a Hongkongu (Wang Jianling).

Současná generace mladých Taiwanců nepokrytě obdivuje vše japonské. Taiwanské komiksy jsou téměř k nerozeznání od japonských, velmi oblíbené jsou komiksy s prvky bojových umění, kde se často ke slovu dostanou nejmodernější zbraně a ta nejvyspělejší technika. Vznikají dokonce i internetové animace a televizní seriály založené na japonských komiksech (folkartist).

4. POČÁTKY SCI-FI NA TAIWANU

Za první taiwanskou vědecko-fantastickou povídku je všeobecně považována *Panduna* 潘渡娜 *Pandora*⁴ od Zhang Xiaofeng 张晓风,

kteřá byla publikována v roce 1968. Jedná se o krátkou novelu, která by však nejspíš upadla úplně zapomnění nebýt toho, že si může připsat prvenství na literárním poli, a tím i vliv na další aspirující autory. Bezpochyby inspirovala Huang Haje 黃海, který následujících deset let zasvětil převážně zasvětil psaní žánru sci-fi.

⁴ Na motivy řecké pověsti o Pandořině skříňce

O rok později pak ve Vysokoškolském časopise vychází Yuan Yanshuova 颜元叔 kritika tohoto díla.

4.1. Léta padesátá a šedesátá

V padesátých letech se na Taiwanu o sci-fi literaturu zajímá jen málokdo. Promítají se americké vědecko-fantastické filmy jako například Útok létajících talířů, Zápisky z Marsu, Král dinosaurů nebo Dobyetí vesmíru.

Nakladatelství v Gaoxingu vydalo několik sbírek nadějného mladého spisovatele Zhao Zifanga 赵滋蕃. Jednalo se o *Feidie zhengkong* 《飞碟征空》 *Útok létajících talířů*, *Taikong lixian ji* 《太空历险记》 *Vesmírná dobrodružství* a *Yuliang shang kan diqiu* 《月亮上看地球》 *Z Měsíce na Zemi*.

Zhao Zifang 赵滋蕃 žil v letech 1924 až 1986, byl významným spisovatelem fangong xiaoshuo 反共小说 proti-komunistické literatury, která prosazovala navrát na pevninskou Čínu. Poté, co byl přinucen opustit Hongkong, se usadil na Taiwanu.

Počátkem šedesátých let se v časopise *Mofan shaonian* 《模仿少年》 *Dokonalá mládež* sporadicky objevovaly překlady vědecko-fantastických povídek. V roce 1962 začal Ni Kuang 倪匡 používat pseudonym Weisili 衛斯理 Wesley a započíná se jeho slavná série, kterou psal v první osobě.

V roce 1968 vydávají *Zhongguo shibao* 《中国时报》 Čínské *Timesy* Pandoru a Huang Hai 黄海 v *Zhonghua ribao* 《中华日报》 Čínském deníku píše o cestách ve vesmíru. Rok 1969 byl významný především ze dvou důvodů – Zhang Xiguo 长系国 vydal *Chaoren liechuan* 《超人列传》 Životopis *Supermana* a Yan Yuanshu 颜元叔 sepsal pro vysokoškolský časopis studii s názvem *Renlei gongchengxue* 《人类工程学》 *Projekt humanita*, kde se zabýval Životopisem *Supermana* a Pandorou. Yan Yuanshu 颜元叔 se narodil v roce 1933 v provincii Hunan, v roce 1956 vystudoval cizí jazyky na Taiwanu. O dva roky později odejel studovat do Ameriky, kde na Wisconsinské univerzitě získal doktorát a jeho přičiněním vzniklo centrum komparativní lingvistiky. Založil několik časopisů, je pokládán za významného prozaika, komentátora společenské dění, propagátora angličtiny a vysoce je hodnocena jeho práce na řadě slovníků.

Koncem roku vydal Huang Hai 黄海 svou povídku *Yiling yiling yinian* 《一〇一〇一年》 *Rok 1010*, a obdržel za ni literární cenu pro vyjimečného mladého autora 《德埃尔博士的脑袋》.

4.2. Léta sedmdesátá

Léta sedmdesátá byla už o poznání plodnější. Nakladatelství *Dongfang chubanshe* 《东方出版社》 *Orient* vydalo překlad antologie vědecko-fantastické literatury *Shijie weiri* 《世界末日》 *Den*

posledního soudu, Mai kongqi de ren 《卖空气的人》 Prodavači vzduchu, Lingxiang de mimi 《灵象的秘密》 Podivuhodnosti, Yongjiu shilian 《永久食粮》 Věčná strava, Shiqu zhen mianmu de ren 《失去真面目的人》 Ztráta pravé identity, Deaier boshi de naodai 《德埃尔博士的脑袋》 Hlava profesora Dowella.

Huang Hai vydal sbírku *Xin shiji zhilu 《新世纪之旅》 Cesta do nového století*. Jednalo se o příběh odehrávající se ve dvacátých letech 21. století. Takovému stylu se říkalo *weilai wenti xiaoshuo 未來問題小說* novela o budoucnosti.

Zhang Xiguo nezůstal pozadu a pod pseudonymem *Xing dan 醒石 Strážlivý kámen*, vydal výběr sci-fi povídek z celého světa, které sám přeložil.

V roce 1976 vydal *Zhongyang ribao 《中央日报》 Centrální deník* několik vědecko-fantastických povídek, jako například *Yinhe minhan ji 《银河迷航记》 Cesta galaxií* nebo *Hundun chukai 《混沌初开》 Počátek chaosu*.

Lü yingzhong 吕应钟 na vlastní náklady založil časopis *Yuzhou kexue 《宇宙科》 Kosmická věda*. Dal tak prostor článkům o nejnovějších objevech v astronomii, o mimozemských civilizacích, o létajících talířích a nadpřirozených fenomenech, ale vydával i sci-fi prózu a poezii. Časopis byl studnicí poznatků o létajících talířích a průkopníkem

svého druhu. Lü Yingzhongovi 吕应钟 média někdy dokonce přezdívala „kmostr výzkumu U.F.O. na Taiwanu.“

Časopisy se čím dál více zajímají o vědecko-fantastickou literaturu. Časopisy *Shaonian kexue* 《少年科学》 *Mladá věda*, *Mingdao wenyi* 《明道文艺》 *Jasná cesta literatury*, *Youshi wenyi* 《文艺幼狮》 *Mladý lev* a *Yuzhou guang* 《宇宙光》 *Paprsek z vesmíru* vydávají díla Zhang Jieho 章杰, Dan Zimina 石资民, Huang Haje 黄海, Chen Zhengzhiho 陈正治 a dalších.

Cheng Zhenzhi 陈正治 se zajímal především o literaturu pro mládež. Věřil, že tato věková skupina je k literatuře nejvnímavější a že ji psané slovo může významným způsobem ovlivnit. Povídka by měla mít rozsah mezi dvěma až pěti tisíci znaky a mladý čtenář by měl schopen ji zvládnout do dvou hodin.

Zhang Jie 章杰 (pravým jménem Zhang Zhijie 张之杰) napsal v té době své dvě stěžejní povídky: *Shi bian* 《尸变》 *Transformace těl* a *Gongyuan wulinglingling nian* 《公园 5000 年》 *Rok pět tisíc*. *Transformace těl* je satirická vědecko-fantastická povídka o americkém profesorovi, který přijíždí na Taiwan, kde pod záminku výzkumu provádí nemorální pokusy na lidských mrtvolách. V Roce pět tisíc se celý svět mění v jednu obrovskou metropolis, kde město navazuje na město, neexistují ulice, nebe, květiny ani stromy. Jediné dva přeživší živé organismy jsou lidé a chaluhy. Přispěl také do časopisu *Shaonian*

kexue 《少年科学》 *Mladá věda*, snažil se pomocí sci-fi povídky seznámit mládež s problematikou bezpohlavního rozmnožování.

V roce 1978 uspořádal časopis *Yuzhou kexue* 《宇宙科学》 *Kosmická věda* první symposium zabývající se vědecko-fantastickou literaturou. Od roku 1979 se stále více nakladatelství odvažuje vydávat sci-fi literaturu a Huang Hai 黄海 slaví úspěch se svým novým vysokoškolským kurzem o vědecko-fantastické literatuře a futurologii a značné pozornosti se dostává i jeho přednášce na toto téma.

Zhang Xiguo vydává soubor svých deseti sci-fi povídek *Xing yun zuqu* 《星云组曲》 *Mlhovinová suita*. Dotýká se jak filosofických, tak i politických otázek. Spekuluje nad budoucností Čína a lidstva a kritizuje současnou společnost a její morálku, nastiňuje představu ideální společnosti.

Poměrně otevřeně se zabývá problematickou těžbou na dně moří, otázkou odtržení Taiwanu od pevninské Číny, klady a zápory umělého oplodnění a genetického inženýrství. V povídce *Wangzi chenglong* 《望子成龙》 *Přehnané nároky* píše o snaze přehnaně kontrolovat a zneužívat pracovní a osobní život obyvatel. V povídce *Qiyoucili* 《岂有此理》 *Nehoráznost* popisuje zneužívání lidské životní síly. *Jianmeng jiyuan* 《剪梦奇缘》 *Sen o zvláštním osudu* píše o iluzích, jejichž příčinou je náš mozek. Již jsem zmiňovala povídku *Tong xiang cheng* 《铜像城》 *Město bronzové sochy*, která se stala součástí slavné trilogie. Za zmínku stojí i povídka *Qingchun quan* 《青春泉》 *Pramen*

věčného mládí, zabývající se metempsychózou. Ostatní sci-fi povídky se zabývají cestováním v prostoru a čase, možnými problémy, které přináší využívání umělé inteligence atd.

V roce 1979 vyšla poprvé Zhang Xiguova povídka *Haide siwang* 《海的死亡》 *Moře smrti*.

Dajiang daxue 淡江大学 univerzita Tamkang, nejstarší soukromá univerzita na Taiwanu, vydala ve svém časopise *Mingtian shijie* 《明天世界》 *Svět zítřka* (ve spolupráci s již zmiňovaným kurzem futurologie) několik vědecko-fantastických povídek, jmenovitě Zhang Jieho 章杰 povídky *Shibian* 《尸变》 *Transformace těl* a *Gongyuan wulinglingnian* 《公元 5000 年》 *Rok 5000*, a také Lü Yingzhongovy 吕应钟 práce *Lun kehuan wenxue* 《论科幻文学》 *Sbírka vědecko-fantastické literatury* a *Daxue ying kaishou kehuan wenxue kecheng* 《大学应开授科幻文学课程》 *Vysoké školy musejí okamžitě zahájit kurzy vědecko-fantastické literatury*.

Huang Hai 黄海 na této univerzitě přednášel na téma *Kehuan xiaoshuo de xiezuo* 科幻小说的写作 *Vědecko-fantastická literární díla*.

Ye Yandou 叶言都 vydal svou sci-fi povídku *Gaoka dangan* 《高卡档案》 *Archív Gaoka*. Autor na základě vzpomínek starého generála

nachází fragmenty tajných dokumentů o plánu na zničení národnostní menšiny. Dotýká se i ožehavých historických a politických témat.

(Ye Yandou)

Li Qi 李颀 (pravým jménem Li Xingchang 李辛长) vydala své dílo většího rozsahu – *Taohua yuan* 《桃花源 Shangri-La》. Shangri-la je o světě bez násilí a bezpráví, kde lidé nejezdí auty, ale létají letadly. Li Qi je velkým nadšencem sci-fi, v osmdesátých letech se živil jako řidič taxíku, čehož využíval k propagaci a prodeji své knihy. Byl vášnivým odpůrcem komunismu, ale měl výhrady i ke Kuomintangu. (Kuang Yun)

Co se Ni Kuanga a jeho sérií s Wesleyem týče, dostává se do jistého rozporu se zastánci „čisté, pravé, nefalšované“ sci-fi literatury. Ačkoliv se sám nikdy do tohoto proudu nezařadil, kritici mu vytýkají jeho nezanedbatelnou inspiraci literaturou fantasy a detektivkou. Je ovšem nutno brát v potaz námitky těch, kdo věří, že i fantasy je v širším slova smyslu sci-fi žánrem.

4.3. Léta osmdesátá

Počátkem osmdesátých let dochází k výraznému nárůstu zájmu o sci-fi literaturu. Nakladatelství *Zhaoming* 《照明出版社》 *Světlo* vydalo několik teoretických pojednání na téma vědecko-fantastické literatury a umělecké ilustrace. V příloze vyšla i Zhang Jieho 章杰 povídka *Beiji xingdong* 《北极行动》 *Výprava na nejzašší sever* a Lü Yingzhongova 吕应钟 povídka *Jushen* 《巨神》 *Obrovský Bůh*.

Časopis *Xin shaonian* 《新少年》 *Nová mládež* vydal několik příloh s vědecko-fantastickou tematikou, editor Zhou Haozheng 周浩正 se podařilo navázat spolupráci s *Taiwan shibao fukan* 《台湾时报副刊》 přílohou *Taiwanských Timesů*, a společně uspořádali přehlídku čínské sci-fi. Svou troškou do mlýna přispělo řada autorů, např. Zheng Wenhao 郑文豪, Ni Kuang 倪匡, Zhang Jie 章杰, Huang Hai 黄海, Lü Yingzhong 吕应钟, Zhang Zhijie 张之杰 nebo Liang Xianchu 梁宪初. Zheng Wenhao 郑文豪 se dočkal slušného úspěchu.

Zhou Haozheng 周浩正 se energicky pustil do propagace sci-fi, ale pozadu nezůstal ani Huang Hai 黄海. Ten v roce 1981 publikoval své články a povídky v řadě médií. Jednalo se o *Zhongguo shibao* 《中国时报》 *Čínský deník*, *Minzu wanbao* 《民族晚报》 *Večerník menšin*, *Xinsheng bao* 《新生报》 *Obrození*, *Taiwan ribao* 《台湾日报》 *Taiwanský deník*, *Zili wanbao* 《自立晚报》 *Večerník Svěpomoc*, *Mingdao weny* 《明道文艺》 *Jasná cesta umění*.

Šlo mu především o to, aby vědecko-fantastická literatura konečně prorazila hradby literatury pro děti a mládež, a aby se jí s plnou vážností zabývaly jak odborné kruhy, tak široká veřejnost.

Stejný cíl si vzali za své i Cheng Rangu 诚然谷, Li Jing 李敬 a Zhang Xiaofeng 张晓风。

V roce 1981 se *Xingji chubanshe* 《星际出版社》 Meziplanetární nakladatelství pod vedením Zhu Chizhiho 主持之 rozhodlo vydat obsáhlou antologii vědecko-fantastické literatury *Shijie kehuan mingzhe* 《世界科幻名著》 *Světoví spisovatelé science fiction*.

Zhang Zhijie 张之桀, Huang Hai 黄海 a Lü Yingzhong 吕应钟 ve spolupráce s Meziplanetárním nakladatelstvím vydali *Zhongguo xiandai kehuan xuanji* 《中国现代科幻选集》 *Antologii současné čínské science fiction*, ve které byli představeni nejvýznamnější autoři sci-fi na Taiwanu posledních dvaceti let.

Taiwan shibao 《台湾时报》 Taiwanské Timesy uspořádaly druhý ročník exhibice science fiction. Zúčastnil se jak Ni Kuang 倪匡 s povídkou *Milu* 《迷路》 *Ztraceni*, tak Xu Xiangjun 许蕪君 s *Liangji* 《两極》 *Zemní póly* a Lü Yingzhong 吕应钟 se svou povídkou *Chaokongjian zhilü* 《超空间之之》 *Prázdniny v hyperprostoru*, Zhang Jie 章傑 s *Mowu* 《魔雾》 *Ďábelská mlha* a Huang Hai 黄海 a jeho *Gouhunshepo* 《勾魂摄魄》 *Zaklínač duší*.

Časopis *Shuping shumu* 《书评书目》 *Knižní recenze* ve spolupráce s Taiwan shifan daxue 台湾师范大学 Taiwanskou normální univerzitou uspořádali konferenci o science fiction, jejíž hlavním tématem byla Zhang Xiguova *Qingyun zuqu* 《星云组曲》 *Mlhovinová suita*.

Zhang Zhijie 张之桀 začal vydávat čtvrtletník *Kehuan wenxue* 《科幻文学》 *Vědecko-fantastická literatura*, světlo světa však spatřilo pouze první číslo, protože Zhang Zhijie 张之桀 se rozhodl věnovat kompilaci encyklopedie.

Huang Fanova 黄凡 novela *Ling* 《零》 *Nula* se dočkala hlavní ceny novin *Lianhebao* 《联合报》 *Aliance*. Huang Fan 黄凡 se narodil v roce 1950 v Taibei, kde prožil většinu svého života. Je považován za stěžejního taiwanského spisovatele osmdesátých let. Napsal více než deset knih.

Časopis *Mingri shijie* 《明日世界》 *Svět zítřka* vydal Li Jingov 李敬 povídku *Tu laishi* 《图来世》 *Obraz příštího světa*.

V roce 1982 *Lianhe Bao* 《联合报》 *Spojené noviny* uspořádal další konferenci, které se zúčastnila většina významných taiwanských literátů z oblasti science fiction. Dorazil Chen Junshan 沈君山, Zhang Xiguo 张系国, Huang Hai 黄海, Hai, Jun 黄凡, Dai Weiyang 戴维杨 a řada dalších. Zhang Zhijie 郑文豪 se omluvil z důvodů nemoci. Projednávala se především otázka zařazení a určení sci-fi (jako ostatně už několikrát). Tentokrát došli k závěru, že hrany přísné definice termínu *kehuan xiaoshuo* 科幻小说 sci-fi je třeba obrousit, a že pod něj spadají literární díla zabývající se jak vědou, tak fantasií, a že jedno

z těchto hledisek může znatelně převažovat. Huang Hai 黄海 následně obdržel cenu literární spolku. (jmwt)

Chen Kehua 陈克华 získal cenu Čínských Timesů 《中国时报叙事诗优秀奖》 za svůj vědecko- fantastický epos *Xingqiu Jinian* 《星球纪事》 *Kronika planety*. Chen Kehua 陈克华 dojemně popisuje zoufalý boj o přežití lidské komunity kdesi ve vesmíru a její snahu o obhospodaření vzácného kusu úrodné půdy.

V roce 1982 došlo ještě k jedné významné události, a to k vydání prvního dílu Zhang Xiguovy trilogie *Cheng* 《城》 *Město*, která je inspirována jeho povídkou *Tong xiang cheng* 《铜像城》 *Město bronzové sochy*. *Wu Yudie* 《五玉碟》 *Pět nefritových disků* byl vydán v *Zhongguo shibao* 《中国时报》 *Čínských Timesech*. Jak už bylo uvedeno dříve, samostatně vyšel až v roce 1984.

Lze říci, že rok 1984 byl pro taiwanskou science fiction rokem přelomovým. Zhang Xiguo zahájil ve spolupráci s *Zhongguo shibao* 《中国时报》 *Čínskými Timesy* soutěž o nejlepší čínsky psanou sci-fi povídku. Na první ročník reagovala řada nadšenců sci-fi, celkem se sešla zhruba padesátka soutěžních pokusů. Hlavní cenu získala povídka *Wen* 《问》 *Proč* od Yuan Chenghonga 苑盛泓 a Zhang Dachunova 张大春 *Shangshizhe* 《伤逝者》 *Smrtelně zraněný*. Ocenění se dočkal i He Fuchen 何复层 a jeho *Taozi de ziwei* 《桃子的滋味》 *Chuť broskví*, Lin Yaode 林耀德 nebo Huang Fan 黄凡 (Huang Hai).

V následujícím ročníku bylo ocenění předáno šesti autorům, jmenovitě jej obdržel Ye Yan dou 叶言都 za *Wo ai Wennuona* 《我爱温诺娜》 *Miluji Winonu*, Luo Bodiho 骆伯迪 *Wenming huimie jihua* 《文明毁灭计划》 *Plán na zničení civilizace* a další.

V roce 1985 vyšly i Huang Fanovo 黄凡 *Shangdimen* 《上帝们》 *Božstvo*, Zhang Xiguovo 张系国 *Yequ* 《夜曲》 *Nokturno* (Ye Yandou), Huang Hajovo 黄海 *Chang'E Cheng* 《嫦娥城》 *Měsíční město*. (Taiwan Huanghai).

V roce 1986 byla soutěž přejmenována na Zhang Xiguovu cenu za science fiction 《张系国科幻小说将》. Oceněn byl například Xixu 西西, Ping Lu 平路, Qiu Zheng 裘正 či Fan Chenggong 范盛泓. Zhang Xiguo vydal druhý díl své trilogie.

Ve čtvrtém ročníku největšího úspěchu dosáhl Liao Zhijian 廖志坚 se svou povídkou *Shenlanse haiyang* 《深蓝色海洋》 *Hluboké modré moře*. Ye Lihua 叶李华, He Jingbin 贺景滨, Cai Haoqi 蔡浩淇, He Shanzheng 何善政 a Ping Lu 平路 byli dalšími oceněnými.(Huang Hai)

4.4. Léta devadesátá

V roce 1991 se domluvilo několik asijských vydavatelství (Čína, Hong Kong, Malajsie, Singapur atd.) a byl vyhlášen první ročník Světové

ceny o nejlepšího sci-fi spisovatele čínského původu “世界华人科幻艺术奖”.

Zájem projevila řada nových talentů, mezi jinými Li Hua 李华, Fan Chenghong 范盛泓, He Fuchen 何复辰, Xu Shuntang 许顺镗, Liao Zhijian 廖志坚. Pozadu ale nezůstali ani „zasloužilí tvůrci“ jako Huang Fan 黄凡, Zhang Dachun 张大春 a řada dalších. (jmwt)

Převážná většina účastníků považovala svou spisovatelskou tvorbu za prostředek k propagaci svého oboru. Jednalo se o vědce, kteří se na vysoké odborné úrovni věnovali výzkumu. Řada z nich se ale dotýkala politických, filosofických a náboženských otázek, které byly často považovány za provokativní či přímo nepřijatelné. Otázky udržitelného ekologického vývoje, reprodukce, održení od pevniny či lidských práv zapříčinila, že veřejnost si pozvolna začínala uvědomovat, že vědecko-fantastická literatura skutečně přesahuje rámec didaktické či dětské literatury.

V roce 2000 zahájil Zhang Xiguo své kurzy vědecko-fantastické literatury na Zhongyang daxue 中央大学 Centrální univerzitě. Na internetu se objevuje stále více informací o dění na taiwanské literární scéně. Lü Yingzhong 吕应钟 začal v roce 2001 přednášet na univerzitě v Nanhua 南华大学. Jeho přednášek o vědecko-fantastické literatuře a filmu se zúčastnilo kolem sto padesáti posluchačů.

Ve druhé polovině roku 2001 pak vychází *Úvod do vědeckofantastické literatury* «科幻文学概论» od Wu Yana 吴岩 a Lü Yinzonga 吕应钟.

5. Otec taiwanské sci-fi: Zhang Xiguo 张系国

Sci-fi na Taiwanu ovlivňuje několik vůdčích osobností, které se snaží získat širší čtenářskou obec, inspirovat nové autory, propagovat jejich díla a v neposlední řadě prezentovat svůj vlastní názor o tom, jak by ta pravá sci-fi literatura měla vypadat. Prvním a snad i nejzásadnějším mužem taiwanské sci-fi je Zhang Xiguo, jehož soubor románů Trilogie měst se dočkal i překladu nejenom do angličtiny a mezinárodního uznání.

5.1. Zhang Xiguo - život

Zhang Xiguo se narodil v roce 1944 v Chongqingu, vyrůstal na Taiwanu, kde v roce 1965 absolvoval studium elektrotechniky na Taibejské univerzitě a získal titul bakaláře. Ve svých studiích pak pokračoval na University of Berkeley, kde v roce 1969 získal doktorát.

Do roku 1975 pracoval jako vědecký pracovník pro IBM ve Watsonově výzkumném středisku a v letech 1975-1982 učil na University of Illinois v Chicagu. Do roku 1986 byl pak profesorem a předsedou katedry počítačové vědy na University of Pittsburgh. V současné době je profesorem a ředitelem Centra paralelních, decentralizovaných a spisovatelem. V počátcích své kariéry také překládal, využíval však svého pseudonymu 醒石 Střízlivý kámen. Tento pseudonym si vybral pro jeho hravost – střízlivý kámen byl

předtím opilý, a tak si nemůže být jist, že je tím, čím se jeví být (Fu Jiyi 150).

Publikoval řadu vědeckých statí, esejů, povídek a dvacet devět románů. Jeho román *Qi Wang* 《期望》 *Šachový král* byl přeložen do angličtiny a němčiny a na jeho základu vznikl muzikál, televizní minisérie a film. Některé z jeho povídek byly přeloženy do angličtiny a francouštiny, používají se i jako učební texty pro studenty čínštiny na Standfordu či v Hongkongu. Zhang Xiguo je ženatý, má dvě děti (Shi-kuo Chang).

5.2. Zhang Xiguo – sci-fi

Zhang Xiguo svou první sci-fi povídku napsal v roce 1969, během studií na Berkeley v Kalifornii. Podle jeho vlastních slov ho sci-fi upoutalo ze několika důvodů – kulturní šok způsobil, že se i on cítil jakoby na jiné planetě a tento pocit se snažil zachytit v *Chaoren liezhuan* 《超人列傳》 *Biografie nadčlověka*. Jako technicky zaměřený mladý muž zabývající se počítači cítil, že sci-fi má svůj půvab, že stejně jako věda obsahuje „krásu neznámého“ 陌生的美 (Fu Jiyi 149).

Začal také vydávat *Xingyun zuqu* 《星雲組曲》 *Mlhovinová suita*. Tento magazín měl ve své době poměrně velký vliv a zasloužil se o propagaci sci-fi na Taiwanu. Zhang přiznává, že si ho založil tak trochu sám pro sebe, měl totiž pocit, že běžné žánry už zvládá dostatečně dobře, ale ve sci-fi literatuře ještě cítil rezervy. Někdy v té době začal přemýšlet o novém konceptu, který by mu umožnil vytvořit fiktivní dějiny fiktivního národa 「全史」 (Fu Jiyi 151). Postupně tak vzniklo jeho nejznámější dílo – slavná trilogie.

Zhang Xiguo bývá nazýván otcem taiwanského sci-fi. *Cheng sanbuqu* 《城》三部曲 *Trilogie měst* se dnes pokládá za klasiku a dokonce slouží i jako studijní text pro výuku čínštiny. Není prý jen skvěle napsanou knihou, ale upozorňuje na přehmaty čínských dějin a na pošetilost těch, kteří dějiny tvořili. Původně byla vydána na Taiwanu postupně a později jako trilogie. První díl *Wu Yudie* 《五玉碟》 *Pět nefritových disků* byl publikován až v roce 1984, o dva roky později následovali *Longcheng feijiang* 《龙城费将》 *Ochránci dračího města* a až v roce 1991 vyšel třetí díl *Yi yumao* 《一羽毛》 *Peří*. Tato trilogie bývá často přirovnávána ke *Hvězdným válkám* nebo *Pánovi prstenů*. Také zde se setkáte se smyšlenými formami života, ději se odehrává ve smyšlené realitě, postavy mluví svou vlastní řečí, uctívají své bohy, mají svou filosofii a vedou války ve jménu cti a práva. V boji využívají nepříliš technicky vyvinuté zbraně a hromadných bojových scén se také nedočkáme. Zhang Xiguo se spíše než o dobrodružný román snažil napsat fiktivní historii, osudy připomínají situaci v Číně a na Taiwanu. Těžko říci, jestli jsou bojové scény více ovlivněny čínskou mytologií, nebo *Hvězdnými válkami* (Clute).

Kritiky se v jednom shodují. Pokud se něco Zhangovi skutečně podařilo, tak je to předmluva ke knize, ve které vysvětluje krvavou historii města Solon, nebo „města bronzové sochy“. Snaží se tu objasnit příčiny nekonečného koloběhu dobývání a obrany Solonu. Socha stála v centru Solonu více jak tisíc let. Původně byla symbolem vítězství. Přemožitel Solonu vždy roztavil výzbroj poražené armády a nechal postavit novou větší sochu, sochu sebe sama. Po letech bojů nabyla ale socha takových rozměrů, že se čerstvý vládce stavbou nové sochy natolik finančně vyčerpal a oslabil, že bylo hračkou ho přemoci.

A tak lidé umírali a socha rostla. Poté, co jeden generál raději spáchal sebevraždu, než aby stavěl novou sochu, se situace uklidnila a zavládlo krátké období míru. Pak ale jeden starý mudrc prohlásil, že není nutné sochu celou znovu odlévat, ale že jí stačí pouze nanést nový svrchní kabát. Za pár tisíc let přibylo soše více než padesát plášťů, vyrostla do výšky tři sta metrů a její obličej získal zvláštní podobu. Socha pak začala sama růst a někteří obyvatelé Solonu jí slyšeli mluvit a dýchat. Věřili, že je duší Solonu. Po zničení sochy bylo zničeno i město.

Celá trilogie se odehrává na planetě Huhui, ve městě Solon. Ve městě žije pestrá směsice obyvatel, Gaiwanesané, mírumilovné starobylé rody Opeřenců, leopardích lidí a jiných. Nikdo nežije jen sám za sebe, všichni jsou zařazeni do nějaké organizace, aby bylo jasné, na čí straně stojí. Planeta je ovládána zlými Shany, proti kterým se zvedne odpor. Obyvatelé města se dozvědí, že solonská komanda smrti spolkla kapsli, která je do tří dnů usmrtí. Vydají se hledat protijed, aby předešli válce, do níh by se komanda jistě pustila jen z toho důvodu, aby neumřeli jen tak „zbytečně“. První díl nicméně končí krvavou bitvou. *Ochránci dračího města* jsou prostředním a zřejmě nejslabším článkem trilogie. Město je sice od okupantů osvobozeno, ale mír není zaručen. Zhang Xiguova epická planetární romance *Trilogie měst* je ostatně jedinou knihou svého druhu dostupnou na anglickém trhu.

5.2.1. Časopis *MIRAGE* 《幻象》

Založení časopisu *Mirage* byl bezesporu chvályhodný počín. Časopis byl založen v roce 1990 a celkem vyšlo osm vydání. Zabýval se jak čínskými povídkami tak i komiksy a překladem zahraničních povídek.

Vycházely v něm články o nových vědeckých objevech, zajímavosti o výzkumu UFO, reportáže o mezinárodním dění v oblasti sci-fi. Snažil se představit i japonské vědecko-fantastické komiksy a populární filmy, jako například *Star Trek*. Každý výtisk se zabýval určitým tématem. Zhang Xiguo v něm uveřejňoval povídky nejslibnějších autorů, některé výtisky přestavovaly zahraniční sci-fi spisovatele. Dva z nich byly věnovány Isaacu Asimovi, jeden feministické sci-fi literatuře a japonské sci-fi. Jeden díl byl věnován i jednomu z nejvlivnějších amerických spisovatelů Philipovi K Dickovi.

Původní záměr publikovat převážně díla taiwanské provenience byl obtížně splnitelný kvůli nedostatku kvalitních autorů. Jakkoliv se snažil Zhang Xiguo přilákat nové nadšence tohoto žánru, nebyl schopen jim nabídnout kvalitní díla z domácí půdy a čím dál častěji byl nucen zařazovat články a eseje o japonských a západních komiksech. V časopise se objevilo i několik Zhang Xiguových dílek, jako například *Baishan Heshui Huaqing Qiao* 《百山河水话情桥》 *Most lásky* nebo *Fanhui* 《返回》 *Návrat*. *Most lásky* je spíše humoristickou povídkou s prvky sci-fi. Zhang Xiguovo vyhlášené morální poselství budete hledat jen obtížně.

Někdy v budoucnu byl před léty v jednom nejmenovaném městě postaven poněkud netypický most, který si časem vypěstoval své vlastní názory i zásady a obyvatelům nezbývá, než ho respektovat. Štěstím pro most je, že nemůže být díky „Úmluvě o právech umělých bytostí“ jen tak zbořen, a tak si dělá, co chce. Původně byl postaven na obranu města, má v sobě totiž mikroroboty, kteří jsou propojeni se serverem ovládajícím velikost a tvar cihel. Most se tak v případě nebezpečí mohl samovolně zhroutit a pak zase složit dohromady. *Most lásky* se mu začalo říkat poté, co jednoho večera zachránil

zoufalého mladíka, který v dešti marně čekal na svou milou, a protože se rozhodl most neopustit, hrozilo, že ho voda zaplaví a on se utopí. Most ho však vyzvedl nad hladinu a mladík tak přežil. To, že po měsíci hladovění stejně zemřel, je vedlejší...Most pak na milence zanevřel, dělal jim naschvály a ke stáru začal být dokonce agresivní. Několikrát v roce se sám přesunul na jiné, klidnější místo, kde ho nic nerušilo. Stal se jen dalším svéhlavým obyvatelem města, turistickou atrakcí a znalcem milostných lidových písní (Mirage).

Druhá povídka *Návrat* je také o mezilidských vztazích, emocích a paměti. Muž a žena žijí na nehostinném ostrově, jejich největším bohatstvím je vosková figurka, které říkají „život“. Muž přišel o všechny vzpomínky a platí ženě kousky svého „života“, aby mu vyprávěla příběhy z jeho minulosti. Muž a žena se znají od malička a je mezi nimi silný vztah. Muž si přál ztratit paměť, aby ho pak už nic nenutilo od ženy odejít. Po čase chce znát pravdu a rozhodne se ženu opustit. Přijde velká bouře a on se o ni začne bát a vydá se ji hledat. Ona je na tom stejně. Konečně se shledají a povídka končí, když společně pozorují mužův „život“ rozpouštějící se v žáru ohně (Mirage).

Obě povídky mají mnoho společného – odehrávají se kdesi ve vzdálené budoucnosti na vzdálené planetě, ale jejich podstatou jsou příběhy z minulosti, emoce, vztahy mezi lidmi, snaha o smysluplný život. Kromě několika zmínek v nich nenajdeme žádnou převratnou techniku, ta tvoří pouhou kulisu příběhu. Příběhy se ubírají svým pomalým, neokázalým tempem, jakoby se všechno stalo už strašně dávno, jako bychom četli úryvky historie budoucnosti.

Důležitým mezníkem byl rok 1984, kdy se mu podařilo přesvědčit *Zhonguo Shibao* 《中国时报》 *China Times* k uspořádání soutěže

v psaní sci-fi. Počin to byl nevídaný, bereme-li v úvahu mizivou čtenářskou základnu a nevalné povědomí o tomto žánru. China Times je nejenom uznávaným a oblíbeným taiwanským periodikem, ale i vydavatelství, takže jeho úspěch byl o to nadějnější. Zpočátku to vypadalo nadějně. Zhang Xiguo doufal, že finanční odměna a nabídka vydání vítězných děl bude natolik lákavá, že vyprovokuje nové kvalitní spisovatele, ale ti na ni naopak rezignovali. V roce 1988 nebyla první cena vůbec udělena. Ye Lihua 叶李花 sice ještě v roce 1989 vyhrál první cenu, ale kvalita jeho povídky *Hra* měla do jeho ranějších děl daleko. V roce 1990 se soutěž vůbec nekonala a v roce 1991 naprosto převažovali účastníci z pevninské Číny. Kvalita účastníků prudce klesala, až nakonec nebylo komu vítěznou cenu udělit a celý projekt zkrachoval (Lynn).

V roce 1993 byl Zhang Xiguo 张系国 nucen vydávání čtvrtletníku *Mirage* zastavit, čímž skončilo i období jeho nadvlády a majoritního vlivu nad taiwanskou science fiction. Ztratil nejdůležitější prostředek komunikace a prezentace vlastních názorů. Následovalo období naprosté nečinnosti, zkrátka a dobře se na několik let neobjevilo ani hodnotné dílo ani ochotný vydavatel, a potencionálně slibný vývoj zcela ustrnul. Zhang Xiguo se po několika letech pokusil časopis oživit alespoň v internetové podobě, ale nyní obsahuje pouze pár povídek a nefunkční fórum (*Mirage*).

Tím, že nebral zřetel na přirozený vývoj a snažil se urychlit zvýšení prestiže žánru, dosáhl Zhang Xiguo jen toho, že se po období naprosté nadvlády, ve kterém bohužel nedosáhl jím slibovaných cílů, dočkal pouze kritiky, krachu vlastního časopisu a naprosté stagnace celého žánru. Taiwanská science fiction se octla v začarovaném kruhu.

Bez čtenářů nebylo spisovatelů a bez publikovaných děl nebylo čtenářů.

5.2.2. Zhangova kategorizace sci-fi literatury

Je pozoruhodné, jak velký důraz je kladen na přesné definování toho, co vlastně sci-fi je. K přesné definici by bylo zapotřebí také patřičně vše „zaškatulkovat“, aby bylo na první pohled zřejmé, kdo píše tu „pravou“ sci-fi a kdo se příliš odchýlil od vytýčených cílů. Asi nejnvlivnější kategorizaci nabídl Zhang Xiguo. Jednalo se o dualismus, ve kterém se odlišovalo „výchovné“ a „přístrojové“ (gadget) sci-fi⁵.

Moderní sci-fi lze obecně rozdělit na dvě kategorie: jedna z nich je „gadget sci-fi“ (důraz je kladen na důmyslné přístroje a vynálezy). Autoři „gadget sci-fi“ mají větší či menší znalosti o vědě, nebo jsou dokonce sami vědci. Jejich vědomosti jim umožňují použít nejrůznějších výdobytků vědy a techniky k výstavbě příběhu. Čistá „gadget sci-fi“ někdy předkládá sugestivní předpovědi budoucnosti, podobně jako v dílech Arthura C. Clarka nebo Isaaca Asimova. Druhou kategorií je možno nazvat „mravoučné sci-fi“ (důraz je kladen na morální poselství). Většina autorů jsou amatérskými filozofy, bývalými vědci nebo profesionálními spisovateli, kteří změnili zaměstnání. Nezajímají je koncepce stroje času, roboti nebo čtvrtá dimenze, ale chtějí vyjádřit jisté filosofické myšlenky. *Statečný nový svět* Aldouse Huxleyho nebo Orwelův román *1984* jsou mistrovskými díly této kategorie (Lynn).

⁵ V češtině bychom nejspíše řekli, že se jedná o druh sci-fi zabývající se především technickými vynálezy, popisu jejich stavby a funkci je věnována větší pozornost.

Zhang považoval „mravoučnou sci-fi“ za kategorii nadřazenou. Ostatně jeho dílo o tom vypovídá. Stejně jako většina čínských spisovatelů věřil, že seriózní literatura by neměla plnit pouze zábavnou funkci, ale měla by čtenáře hlavně povznést a podnítit ho k zamyšlení nad otázkami hlubšího významu. Autor by měl cítit morální zodpovědnost a nezabývat se jen zápletkou či stylistickou dokonalostí textu, ale i jeho dopadem na čtenářské publikum. Toto rozdělení bylo příliš striktní pro žánr, ve kterém se kategorie často vzájemně prolínají. O několik let později tuto svou kategorizaci upravil a rozšířil.

- 1) Dobrodružné sci-fi: tento typ science fiction se zabývá dobrodružnými příběhy lidí v čase a prostoru.
- 2) Gadget sci-fi: tento typ sci-fi zobrazuje špatné nebo dobré důsledky nových technologických vymožeností na lidskou populaci.
- 3) Sociální sci-fi: předpovídá možný vývoj lidské společnosti. Může být rozděleno na dva podtypy: „Satirická sci-fi“ poukazuje na nešvary. „Sci-fi soudného dne“ (doomsday sci-fi) především předpovídá jak obludnými se lidské společnosti stanou a popisuje proces jejich nevyhnutelné záhuby.
- 4) Fantasy: tento druh science fiction je založen na imaginaci. Element vědy je v ní omezen nebo zcela chybí. Lze jej rozdělit na tři poddruhy: „utopická sci-fi“, která zobrazuje obdiv k ideálu dokonalé země, například v *Utopii* Thomase Moora nebo v Platonově *Republice*. „Vědecká roman-ce“ vypráví milostné příběhy formou science fiction. Konečně „literární sci-fi“ neboli „pravá fantasy“ popisuje vnitřní svět člověka skrz imaginaci. K tomuto druhu by

mohly být zařazeny některá díla France Kafky a Borgese a surrealistické romány (Lynn).

I tato kategorizace vykazovala řadu nedostatků a Zhang Xiguo se stal terčem kritiky, jejíž oprávněnost byl později nucen alespoň částečně uznat. Zhang Xiguo se jako vědec a literát soustředil především na vzdělanou a sečtělou část populace a kladl důraz především na uznání taiwanského sci-fi v zahraničí, zcela ignoroval průměrné čtenáře, jimž byly jeho úvahy a rozbory tohoto žánru zcela lhostejné. V roce 1993 po zániku časopisu Mirage se Lin Yaode pokusil shrnout Zhang Xiguovo působení v osmdesátých letech a rozdělil science fiction do dvou skupin. První byla „makroskopická sci-fi“, která korespondovala s Zhang Xiguovým konceptem mravoučného a soustředila se na problémy lidské společnosti jako takové. Naproti tomu „mikroskopická sci-fi“ kladla důraz spíše na osobní problémy, které byly ovlivněny nějakou fantastickou skutečností (Lynn).

Lin Yaode tvrdil, že navzdory literární kvalitě se mikroskopická sci-fi neobjevovala zdaleka tak často a také se jí dostávalo daleko menší pozornosti. Také tvrdil, že propagátoři sci-fi jako Zhang Xiguo a Huang Fan přímo nebo nepřímo kladli důraz na výstavbu světa a vliv na světovou historii. Utopie a dystopie se tak staly tradičními omezeními tvorby sci-fi. Jinými slovy: naskýtaly by se vhodné příležitosti pro mikroskopickou a lehkou sci-fi, protože méně zatěžuje jak autory tak čtenáře, což je výhodné pro rozšíření konceptu sci-fi a obsáhnutí širší cílové skupiny. Pokud by se jí věnovali kvalitní autoři, nescházela by mikroskopické sci-fi i přes její strukturu literární kvalita (Lynn).

I Zhang Xiguo se dopustil řady omylů, které se odstupem času jeví jako naivní. Po několik desetiletí dokázal jeho autoritu málokdo

zpochybnit. Následující příklad jeho komentáře díla jednoho z amerických autorů o tehdejší situaci mnohé napoví:

„George R R Martin dříve psal takzvané hardcore sci-fi. Science fiction, stejně jako video pro dospělé, dělíme na softcore a hardcore. Soft porno je obvykle cenzurováno. Na druhou stranu hardcore porno obsahuje autentický sex. Stejně tak hardcore sci-fi musí obsahovat bitvy létajících talířů, galaktická impéria, momozemšťany etc. Je nabitě akcí a má zápletku. Někdy se mu také říká „sci-fi starého stylu.“ „Sci-fi nového stylu“ má naproti tomu literárnější atmosféru...“ (Lynn).

I když byla jeho kritika Zhangova vlivu poměrně výrazná, přece jen se nevyrovnala Zhang Dahunovu obvinění, že Zhang Xiguo nejenže vývoji taiwanské sci-fi neprospěl, ale dokonce ji „zavraždil“(Lynn).

Zhang Xiguo se však nikdy zcela nevzdal a o rok později se pokusil rozvířít stojaté vody sci-fi novým způsobem. Vzdal se svého pojetím mravoučného sci-fi a lákal čtenáře i autory na interaktivní povídky. Praxe byla taková, že v novinách vyšla první polovina jeho povídky a čtenáři byli vyzváni k jejímu dokončení s tím, že nejlepší konečná řešení budou zveřejněna a výherci odměněni. První pokus skončil výborně, vyprovokoval téměř sto devadesát odpovědí a povzbudil Zhang Xiguoa v jeho snažení. Nakonec ale byla publikována jen jedna finální verze, která nejlépe odpovídala původnímu Zhang Xiguovu záměru (Lynn).

5.2.3. Další názory

Huang Hai je považován za jediného sci-fi autora píšícího před rokem 1976. Některé jeho povídky vyšly v *Dangdai kehuan wenji* 《當代科幻

文集》 *Antologii současné sci-fi* v roce 1985 (Lynn). Tuto dvousvazkovou publikací editoval a vydal Zhang Xiguo. Dalšími spisovateli, jejichž povídky byly obsaženy v této antologii, byly například Ye Yandu 葉煙都 a Huang Fan 黃犯. Ye Yandu 葉煙都 se živil jako novinář a Huang Fan 黃犯 se v osmdesátých letech proslavil ve zcela jinému literárním žánru, a to v urbanistické próze. Ani jeden z nich si nemohl dovolit věnovat se pouze psaní sci-fi, i když na ně nikdy zcela nezanevřeli a pokračovali v experimentování i s tím rizikem, že se publikace svých děl nejspíše nikdy nedočkají.

Jak jsem již zmínila, Huang Hai 黃海 byl do roku 1976 jediným souvisle píšícím taiwanským autorem sci-fi, Zhang Xiguo sice svou první povídku publikoval jen rok po něm, ale věnoval se především překladům a propagaci západní sci-fi. Zhang Xiguovy 张系国 povídky byly později vydány jako *Xingyun Zuqu* 《星雲組曲》 *Mlhovinová suita*. Našli se i takoví, kteří se snažili uvést sci-fi literaturu v širší povědomí jiným způsobem. Například duchovní otec taiwanského výzkumu mimozemských civilizací Lu Yinghong nebo Zhang Qiqie se snažili povzbuzovat nové perspektivní spisovatele na stránkách svých domovských magazínů, jako například *Mingtian shijie* 《明天世界》 *Svět zítřka*, *Yuzhou kexue* 《宇宙科学》 *Kosmická věda*, *Feidie de kehuan* 《飛碟的科幻》 *Ufo a sci-fi* a dalších. Dokonce se snažili o vlastní literární tvorbu, bohužel jsou svým založením vědci a jejich práce postrádaly čtivost a literární úroveň. Možná i to zapříčinilo krátké trvání uvedených časopisů. Noviny a časopisy hrají v kulturním životě na Taiwanu významnou roli. Často je příloha

novin první místo, kde se nadějná povídka objeví, a pokud je úspěšná, dočká se eventuálně i knižního vydání.

Také Fang Daheng se připojil k debatě o žánrovém rozlišení sci-fi, pokládal se spíše za autora její realistické odnože. Jeho názory byly poněkud zastaralé a nikdy nebyly akceptovány. Věřil, že

„sci-fi klade důraz na imaginaci, kdežto realistická sci-fi popisuje realitu. Rozdíl mezi nimi odráží rozdíl mezi kulturním pozadím a ideologiemi západní a čínské společnosti. Kvůli těmto rozdílům není možné, aby se západní sci-fi získala v naší společnosti oblibu“ (Lynn).

Také jemu dělala potíže představa spojení vědy a zábavy v jedno a zdálo se mu nepravděpodobné, že by se Východ a Západ mohly přiblížit natolik, aby jejich díla byla srozumitelná i průměrně vzdělaným čtenářům obou světů.

5.2.4. Ye Lihua 叶李花

Na Zhangovo místo koncem devadesátých let nastoupil Ye Lihua. Ye Lihua se cítí být Zhangovým žákem a oprávněným následovníkem; napsal sice jen několik povídek, zato ale získal doktorát z fyziky a cíleně se věnuje vzdělávání studentů v oblasti sci-fi. Ye Lihua vymezuje science fiction jako literaturu fikce pojednávající o vědecké představivosti. Říká, že „Ortodoxní fanoušci vědecko-fantastické literatury mají přísnější měřítko; tvrdí, že vědecko-fantastická literatura musí obsahovat alespoň jeden element sci-fi a musí obsahovat jak vědu, tak představivost“ (Lynn).

Jeho nejznámějším názorem je, že „Základní myšlenka sci-fi musí splňovat dvě požadavky“ Musí být v přítomnosti neuskutečnitelná a musí být pravděpodobná v budoucnosti. Pokud by mohla být realizována už nyní, chyběl by prvek fantaskna. Pokud by byla neuskutečnitelná v budoucnosti, odporovalo by to současné vědě“ (Lynn).

Ye Lihua 叶李花 se tímto novým přístupem jakoby vrací do minulosti a odklání se od názorů svého učitele Zhang Xigua. Zhang Xiguo 张系国 se zajímal především o kulturní a sociální situaci lidské společnosti, jeho slavná a již dříve mnohokrát zmiňovaná trilogie obsahovala řadu postřehů o čínské historii a morálce a měla za cíl jak pobavit, tak i upozornit na chyby a hříchy naší společnosti. Vynálezy a technika pro něj byly druhořadé. Dobrá literatura a morální poselství pro něj měly vědy, ale o to, aby svět začal brát taiwanskou vědecko-fantastickou literaturu na vědomí, a aby inspiroval i další spisovatele a přesvědčil je, že věnovat se sci-fi má smysl a budoucnost. Ye Lihua zdůrazňuje vzdělávací funkci sci-fi a považuje ji za nezbytnou pomůcku pro inspiraci a rozšíření obzorů nejenom taiwanských čtenářů. On sám je ostaně příkladem takového kladného vlivu, sám získal doktorát z teoretické fyziky a úspěšně se věnuje jak své profesi, tak i práci na poli literárním.

Cheng Yunhong 陈云虹, Ye Lihuangův kolega, tvrdí ve své eseji „Hi-tech supersíla versus Sci-fi supersíla“, „že vedoucí úloha USA v oblasti vesmírných technologií a vedoucí úloha Japonska ve výrobě stále dokonalejších robotů souvisí s popularitou sci-fi v oboru zmiňovaných zemích“ (Lynn).

Ye Lihua 叶李花 s tímto názorem očividně souhlasí a věří, že sci-fi je jedním z klíčových způsobů, jak podpořit prosperitu a konkurenceschopnost Taiwanu. Popularizace sci-fi je podle něj životně důležitá pro budoucí generaci. Pravá sci-fi by měla povzbudit i řadové čtenáře ke kritickému myšlení a zvědavosti, protože si nelze nevšimnout, že vysoce vyvinuté a bohaté země mají obvykle i rozvinutou čtenářskou základnu sci-fi literatury. Vzhledem k tomu, že na Taiwanu se zatím nenašlo nakladatelství, které by si dalo za cíl propagaci a vydávání science fiction a s tím související investice do reklamy a propagační činnosti, nezbyvá Ye Lihuamu nic jiného, než se pokusit působit na své studenty, organizovat kurzy a přednášky a příležitostné festivaly. Propaguje dílo významného hongkongského autora Ni Kuanga, i když jeho styl příliš neodpovídá jím uznávaným pravidlům žánru. Věřící, že Ni Kuangova díla podnítl zájem čtenářů o taiwanské autory, ale čtenáři spíše požadují další knihy již osvědčeného a léty prověřeného spisovatele, než aby riskovali ztrátu času při rozšiřování si obzorů u prvotín autorů zcela obskurních.

6. DVACÁTÉ PRVNÍ STOLETÍ

Co se současného dění v taiwanské literatuře týče, Zhang Xiguo stále působí na univerzitě v Pittsburghu, Ye Lihua učí fyziku na Taiwanu, kde také organizuje semináře zabývající se sci-fi, především ale Ni Kuangem a japonskou literaturou. Stále pokládá vědu za nejdůležitější složku sci-fi. Oba se snaží propagovat i západní sci-fi literaturu, i když jejich zájem se soustřeďuje hlavně na Asimova, Wellse a Bradburyho. Co se filmového průmyslu týče, populární jsou stále především *Star Trek* a *Star Wars*, byly založeny i jejich fankluby.

Hlavním problémem zůstává nedostatek kvalitních překladů zahraničních děl, nedostatek čtenářů i nedostatek schopných autorů. Literáti debatovali nad obecnými otázkami, ale děl taiwanské science fiction tím nikterak nepřibylo, spíše naopak. Zhang Xiguo sice vášnivě propagoval existenci science fiction jako nezávislého a hodnotného literárního žánru, ale ve skutečnosti se situace nijak výrazně nezlepšila. Běžný čtenář jen zřídka nalezne knihkupectví nebo v knihovně neimportovanou sci-fi literaturu. Vydavatelství tvrdošíjně odmítají takováto díla vydávat, protože jim nezaručují zisk. Zhang Xiguova idea „morálního sci-fi“ čtenáře spíše odradila než přilákala. Ti, kteří mají chuť přečíst si sci-fi, ji považují za odpočinkovou literaturu, za možnost odreagovat se a přenést se do jiných světů, daleko od starostí všedního dne a rozhodně netouží být vzdělávání.

Zhang Dahun tvrdí, že Zhang Xiguo sci-fi přespříliš zatížil nejrůznějšími ideologiemi a politikou, takže jej i ta menšina čtenářské obce, která uvažovala o četbě sci-fi, pokládá za literaturu příliš těžkou a intelektuální.

Lin Yaode s tímto názorem nesouhlasí, ale kritzuje Zhang Xigua z jiného důvodu. Tvrdí, že „jiné žánry byly vytvářeny zespoda nahoru, ale Zhang Xiguo stvořil pouze vyšší složky a spodní zcela opomněl“ (Lynn). Měl tím na mysli, že Zhang Xiguo se příliš zabýval teorií a ignoroval zákonitosti trhu, jako je zajištění publikací a propagace.

Zhang Xiguo uznal svůj omyl, uvědomil si, že hlavní chybou bylo zaměřit se pouze na jednu skupinu čtenářů namísto všeobecné popularizace. „Nejen, že jsme nevytvořili novou skupinu čtenářstva, ale ani jsme se nestali oblíbenějšími u veřejnosti“ (Lynn).

Zhang Xiguo 张系国 a Ye Lihua 叶李花 stále pracují na vzdělávání mladé generace a na oživení jejího zájmu o science fiction.

7. ZÁVĚR

Historie jak taiwanské sci-fi, tak sci-fi vydávané na Taiwanu je poměrně krátká a nepříliš bohatá. Hlavní důvody jsou dva – nedostatek kvalitních autorů a nedostatek čtenářů. Ptát se řadového Taiwance na jméno místního autora sci-fi se alespoň v mém případě nesetkalo s úspěchem. Pokud už dotázaný přizná zájem o tento žánr, zmíní se spíše o oblíbeném zahraničním filmu nebo počítačové hře.

Taiwan se se science fiction seznamoval především díky překladům děl světové literatury. Již od padesátých let se začaly objevovat první překlady, často převzaté z překladů japonských. V sedmdesátých letech pak začal opravdový průlom, zčásti i díky absenci autorských práv, díky čemuž se zisk nakladatelství podstatně zvyšoval. Isaac Asimov a Arthur C. Clarke se těší zvláštní oblibě, ale ani díla řady dalších autorů nebyla opomenuta. Nakladatelství sice produkovala literaturu určenou také pro dospělou veřejnost, ale stále pod hlavičkou literatury pro mládež. Málokdo předpokládal, že by se seriózní občané mohli bavit četbou tohoto žánru. Překladatelé si byli vědomi, že tento trend je pouze přechodný, a proto se často příliš netrápili s překladem obtížných pasáží a jednoduše je vynechali nebo přepsali po svém. Často také vynechali nebo zkomolili jméno autora nebo díla, což dosti komplikuje případný výzkum. Čtenáři tak měli jen omezený kontakt se zahraniční literaturou, a tak se většinou museli spolehnout na předmluvu překladatelů, kteří se – často neoprávněně – cítili být experty na poli sci-fi (Lynn).

Ať už byla úroveň těchto překladů jakákoli, byly rozhodně přínosem a mnoho Taiwanců právě v oné době okusilo krásu tohoto pro ně nového žánru a někteří se snad i nechali inspirovat k vlastním pokusům. Tento příliv překladové literatury bohužel netrval dlouho, už počátkem osmdesátých let zájem opadl. Je ovšem zajímavé, jak důležité bylo přesné vymezení žánru sci-fi a kolik času bylo stráveno debatami o tom, jak má vypadat pravá, nefalšovaná sci-fi literatura určená právě pro taiwanský trh.

Podle mého názoru byla spousta času a energie promarněna učenými disputacemi o tom, co a jak by Taiwanci měli číst, ale trh nebyl dostatečně zásobován sci-fi literaturou, ať už kvalitními překlady v dostupné cenové relaci nebo díly novými. Období intenzivního zájmu o původní taiwanskou sci-fi literaturu bylo skutečně krátké, od slibného začátku koncem sedmdesátých let do let osmdesátých a devadesátých. Zhang Xiguo 张系国 i Ye Lihua 叶李花 se snaží ovlivnit hlavně vysokoškolsky vzdělanou část populace a poněkud opomíjejí přirozené potřeby trhu, protože neuznávají sci-fi jako literaturu zábavnou. Fanoušky sci-fi dnes tak jako tak spíše než povídka neznámého autora osloví masivní reklamní kampaň velkých filmových studií.

In this paper I try to find out more about the position and development of science fiction literature in Taiwan. My aim is to create a concise overview of its history and influences. I will mention the most important figures of Taiwanese sci-fi as well as their efforts on sci-fi categorization. I used all the available resources - books, magazines, internet. I made an effort to create a general presentation of the acquired facts.

I came to the conclusion that despite a scarce popularity of science fiction fans, the regular Taiwanese are slowly beginning to accept it, although they still prefer foreign and film production.

SEZNAM LITERATURE

BAIDU. 台湾科幻小说家-黄海. <http://baike.baidu.com/view/8520.htm>, (06.07.2008).

CLUTE, John. **Excessive Candour. New SF to See With.**
<http://www.scifi.com/sfw/issue317/excess.html>, (05.08.2006).

CHENG, Ling. **Classification of fantasy literature.**
<http://zhwj.livejournal.com/1154.html#cutid1>, (02.07.2006).

CHOW, Alena. **Renditions.**
<http://www.renditions.org/renditions/authors/nikuang.html>,
(03.08.2006).

FAN, Chenghong 范盛泓. 浓缩. <http://www.shuhaibook.com/read/3645/>,
(15.07.2008).

FOLK ARTIST DIGITAL MUSEUM. **Niuge.** <http://folkartist.e-lib.nctu.edu.tw/collection/niu/index.htm>, (30.07.2006).

FU, Jiyi 傅吉毅. 台湾科幻小说的文化考察 (1968-2001),
http://thesis.lib.ncu.edu.tw/ETD-db/ETD-search-c/view_etd?URN=88121007, (10.02.2006)

GULETTE, Alan. **Irish Bohemian, American Fantacist.**
<http://alangulette.com/lit/fob/fobio.htm>, (05.02.2006).

HUANG Hai 黄海 a col. 台灣科幻 50 年年表.

<http://www.thinkerstar.com/WSLF/NHU/sf50tw.htm>, (11.08.2008).

HUANG, Hai 黄海. 臺灣科幻文學薪火錄(1956-2005).

http://books.google.com/books?id=_ZOwPXyanq4C&pg=RA1-PA77&lpg=RA1-PA77&dq=%E6%88%91%E6%84%9B%E6%BA%AB%E8%AB%BE%E5%A8%9C&source=web&ots=Q3_YQT2AI9&sig=96uslxJZyxZ2g4L1t3e072fUucs&hl=en&sa=X&oi=book_result&resnum=10&ct=result#PRA1-PA56,M2, (09.10.2008).(excerpt)

HUANG, Hai 黄海. 嫦娥城.

www.2008red.com/member_pic_322/files/hejia/html/article_4190_1.shtml, (06.07.2008).

HUSS, Michael. **Hesistant Journey to the West: SF's Changing Fortunes.** <http://www.depauw.edu/sfs/backissues/80/huss80art.htm>. (08.08.2006).

JIANG, Yunshen 姜云生(editor). 四十年名家名作精选.

<http://bbs.flyine.net/viewthread.php?tid=67711>, (08.07. 2008).

JMWT. 台湾科幻小说发展概况 《台湾科幻小说大全》序言.

<http://tieba.baidu.com/f?kz=180318917>, (10.07.2008).

JYH-ARNG, Lee. **Into the Future.**

<http://taiwanreview.nat.gov.tw/ct.asp?xItem=1085&CtNode=128>, (06.07.2006)

KUANG Yun 狂云. **台湾科幻小说初期发展概述.**

http://bbs.ustc.edu.cn/cgi-bin/bbsanc?path=/groups/GROUP_6/PopSciFic/D9A52B0FB/D5A3EFEC3/D6F66232C/D89DB45BD/M.1039314624.A,

(06.07.2008)

LYNN, Daniel. **The Gernsback Continuum in Taiwan.**

http://www.wretch.cc/blog/danjalin&article_id=2578876,

(03.05.2006).

LYNN, Daniel. **The Long and Winding Road to Science Fiction: A Brief Overview of SF Development in Taiwan.**

http://www.wretch.cc/blog/danjalin&article_id=2495825,

(02.05.2006)

MEHAN, Matthew. **Manga mania.**

http://www.mercatornet.com/index.php?option=com_content&task=view&id=192, (15.07.2006)

NEFF, Ondřej. OLŠA, Jaroslav. **Encyklopedie literary science fiction.** Praha: H&H, 1995. 555s. ISBN 80-85787-90-3

NEVINS, Jess. **Pulp and Adventure Heroes of the Pre-War**

Years. <http://www.geocities.com/pulpsa.html>, (10.10.2006)

TWAIN, Mark. **A Connecticut Yankee in King Arthur's Court.**

New York: Harper and Row. 1965. 314 s.

TAIWAN HUANGHAI 台湾黄海. **嫦娥城.**

http://www.2008red.com/member_pic_322/files/hejia/html/article_4190_1.shtml, (10.07.2008).

WANG, Jialing. **Notes on the sad death of Taiwan's comics culture.** <http://leakypen.blogspot.com/2006/04/notes-on-sad-death-of-taiwans-comics.html>, (13.07.2006).

White collar. **台灣科幻小說發展.** http://www.white-collar.net/wx_hsl/ts/ts990012.htm, (13.07.2007).

WIKIPEDIA. **Amazing Stories.** http://en.wikipedia.org/wiki/Amazing_Stories, (05.01.2006).

WIKIPEDIA. **Science fiction.** http://en.wikipedia.org/wiki/Science_fiction, (15.08.2006).

WIKIPEDIA. **The War of the Worlds.** http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=The_War_of_the_Worlds&oldid=105559231, (01.02.2007).

WU, Yan 吳岩, LU Yingzhong 呂應鐘. **科幻文學概論.** Taipei:吳南出版.1990. s 243. ISBN 957-11-2503-2

YANG, Elisa. **The Taiwan news interviewed Starfleet Academy.** <http://club.ntu.edu.tw/-club20715/english/news1.htm>, (05.10.2006).

YIU, Cody. **Interest groups say ratings system will violate free speech.** <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2004/12/08/2003214211>, (13.07.2006).

YE, Yandou 叶言都. 我爱温诺娜. <http://www.haodoo.net/?M=Share&P=0831a>,
(06.07.2008)

YE, Yandou 叶言都. 高卡档案. <http://www.haodoo.net/?M=book&P=165>,
(10.07.2008).

ZHANG, Ruifen 张瑞芬. 赵滋蕃的文学创作及其时代意义. <http://cache.baidu.com/c?m=9d78d513d9d437a84f9b92690c66c0101c43f1122ba7d5020ca78448e2732b355017e7ac57520775d2d13b275fa0131aacb22173441e3df2de8d9f4aaaeacf726ec930340748d70605d36ef89d0132c157d61ff4ed4aa5edb02f90aec5d3a95444ca245327d1&p=9b7edf15d9c55fbel1be9b7f57&user=baidu>, (08.07. 2008).

ZHANG, Xiguo 张系国. 超人列传. <http://www.my285.com/kh/zxg/003.htm>,
(06.07.2008).

ZHANG, Xiguo. **Mirage**. <http://jupiter.ksi.edu/-mirage/>,
(01.07.2006).

ZHANG, Xiguo. **Shi-Kuo Chang**. <http://www.sc.pitt.edu/-chang/personal.html>, (06.08.2007).

ZHANG, Zhijie 张之桀. 中國當代科幻選集. <http://www.thinkerstar.com/sci-fi/critique/tsf-00.html>, (06.07.2008).

ZHENG, Jun. 科幻. http://www.white-collar.net/wx_hsz/kh/zgkh/the2.htm., (04.02.2007).

ZHWJ. **Classification of Fantasy Literature.**

<http://zhwj.livejournal.com/11549.html#cutid1>, (22.01.2007).

Zhongguo wenxue wang. **Mao Chengji.**

<http://www.chineseliterature.com.cn/xiandai/laoshe/maochj/index.htm>, (15.01.2007).